

Wù Giraya Cee!

2

Racontons les Contes!
en langue minianka

Wù wu fungonyɔ she wùye na
kalaa Ɔɔɔ ni 1995-1996

Piimu p'a ye giraya ye ka ge,
pee pu wa me:

Singali Jara,	Karaba Damele,
Shaza Damele,	Jara Poli Damele,
Tenzaṅa Kone,	Koninba Kulubali,
Yagere Dawu,	Shaceme Tarawele,
Numuza Kone,	Negedugu Sanogo

DNAFLA w'a koo kan S.I.L. mu,
na wa ye giraya ye kani w'a yeege.

Wù Giraya Cee!

2

Racontons les Contes !
en langue minianka

Wù wu fungɔnyɔ she wùye na
kalaa ɲɔɲɔ ni 1995-1996

Sadonɔ ni Zhiga

Caɗa ka xuugo ya wɛri Xɔbere na, a li baa kaari Zhiga ka nɔhɔ ni na jo: «Ke Zhiga ke jime ya taan dɛ!» A Zhiga ki jo: «Mu ya go nɛ jime p'a taan ge, mu ya nɛ jɛhɛ ya?» A Xɔbere di jo: «Pa di ma jɛhɛ.» A Zhiga ki kiyɛ kan Xɔbere mu l'a jɛhɛ. A Xɔbere di jo: «Zhiga, mu ya taan dɛ! A Zhiga ki li pye: «Ta mu ya nɛ funɔɔ ja?» A Xɔbere di jo: «Ki shɛ na na di ki ja.» A Zhiga di ki funɔɔ mugi, ki bɛɛri jɛ wari, sanni, kuunnɔɔ, ni fàya. a Xɔbere di jé, na li jidaan woyo shɔɔnri, na gari puga.

Sadonɔ shɔ Sunbo di ba shɛ na lɔ Xɔbere kaban na yee yanmuyɔ yi ja, na fyaala kari wu poo Sadonɔ feni, na shɛ dunɔɔ lɔ na ki kpɔn, na jo: «Yiri, yiri ma bɛ di shɛ fàya ya sha, Xɔbere l'a faya ni kuun kan li shɔ mu.»

A Sadoᅅᅅ di gᅅn foro, na she Xᅅbere yege na: «Mii mu da ye ta we? Na sanha she!» A Xᅅbere di Zhiga ki sanha she wu na, na yi beeri jaha jo wu mu. A Sadoᅅᅅ di baa kari Zhiga ki nᅅᅅ ni, na wakaraa jo na: «Mu jime p'a taan Zhiga!» A Zhiga ki jo: «Na jehᅅ!» A Sadoᅅᅅ di sira, na ki kᅅn jehᅅ, na guri jo na: «Mu ya taan.» A Zhiga ki wu pye: «Mu ya ne funᅅᅅ jehᅅ ya?» A Sadoᅅᅅ di jo: «Fyaala ki she na na.» A Zhiga di ki funᅅᅅ mugi, a Sadoᅅᅅ di jo: «Ki tᅅ, ki tᅅ, n'a da mu tugo da se puga.» A Sadoᅅᅅ di gushaa migile, na ki jᅅᅅ le Zhiga ki tᅅan. A Zhiga di ki kpᅅn feri, na ki jᅅᅅ yeege yaha kadugo yiri. A Xᅅbere di ba kee kᅅn na she gan Sunbo mu. A Sunbo di kee xa. A Xᅅbere ni li puga shiin di ganha na Sunbo la wo na:

«Sunbo, Sunbo, jonɔ mu da xha,
ma poo Sadoɔ, jonɔ mu da xha!» ◇

Ɔiizhaa shuun

Ná wa wu bye cèe shuun na Ɔe wu mu.
Pya bye nizhiime wu mu, shuun wo wu
Ɔe pya baa. A pya baa wo wu keree beeri
pye wu ya pya ta we. A wu funɔ di ben.

Caɔa ka a wu ba she mugoo tabulogo
ni, na she saha ni mugoo pile la ni,
lee ya Ɔɔ, na Ɔɔ. A wu jo: «Aa, le mugoo
pile le ya Ɔɔ de, kanna li Ɔeri pye pya na
mu.» A mugoo pile li jo: «Ɔɔ, di bu bye
pya ma mu, ma di soɔ na nijoyo yi beeri
na de! Ga ma ga na mege yiri mugoo
pile, y'a xɔ me, ma da pya ta nige we.»
A cee wu soɔ, na gari ni mugoo pile li ni
puga. Ba piige k'a pa wo we, a wu li taha
wu kajaɔa na. Yani Ɔiga ki mugi ge, a li
Ɔeri pye pya. Kee piige k'a pa wo ge,

a wu jo: «Na nu, she ni na ni yaara ni.» Ba p'a foro kanha ki ni we, a pya wu yere kagaan la taan na jo: «Na nu, le kagaan le lo laha na jahagbaa na di doro.» A wu bye mu sa, wu bu no kagaan beeri na, w'a yee ninuyo jo, fo na she pu kurunjo pa puga.

Caŋa ka, a nufɔɔ wu ba gari kulo ni, na wu yaha jiihɔfɔɔ wu mu. Ba piige k'a pa wo we, a pya wu jo: «Na nu, she ni na ni yaara ni.» Ba p'a foro we, pu bu no kagaan beeri na pya wu na jo wu lee lo laha wu koo ni. A lee di ganha na bi mu fo na she jiihɔfɔɔ wu luu yirege. A wu da mu na jo: «N'a da ja mu wo kapehere ti na we de! Ta mugoo pile be mu wa we? N'a da ja naye gbo ma wuu na we. W'a yee jo ge, a pya wu jeri pye mugoo pile. A wu fya, na baa pa yi jaha jo wu poo wu jii na, a na wu jo: «Ta ne

mu pye jo mu ganha bu yi jaha jo wa jii na we? A go ma na shiige!» Ba nufɔ w'a yiri kulo li ni na pa we, na ba fɔ pya wu ni, na wá na jine fo na she wuye gbo. ◇

Lozo Kamuu

Lozo kamuu wa wu bye kulo la ni. Wu bi xapehere gbuu, ηmɔhɔɔ nipehehe di je wu mu. Wu bu she caɲa caɲa sige ni, w'a xapehere gbo. Lee ya pa weri sige nanayaaya na ge, a yi wu kaa jo shen jii na, na wu da ba sige yanmuyɔ yi shi xɔ. A shen di bye wu ba gaani tajaraga ni, w'a wuye pɔ na se.

Caɲa ka a lozo sijaariwo di ba she saha ni wu ni tige ka nɔhɔ ni, na wu já, wu ya wu ta we. A shen di fya, na wakaraa to wu na. A pii puye puro fo na she shɔn, na puye tirigi-tɔrɔgi fo na she caɲa ki xɔ.

A Xɔbere di ba she foro pu na, na baa fulo pu na, na jo: «Ee, lozona we! Kii ηmupɛheɛɛ kii beeri na ɲe mu mu, a mu di shen yaha wu na da já ma na ya? Ta mu ya já ηmuu la wolo, na wu yacere su firi we? Na wu puri, na wu laara ti wolo we?» Ba Xɔbere ya yee jo we, a lozona wu wu ηmuu la kile wolo, na shen yacere li shɔn, na wu gbo, na wu laara ti wolo. Ba w'a pa ni shen wu xaara ti ni we, na ti loolo kulo li shiin pu beeri na. A wu wu cèe ni wu nɔhɔpiire yiri pinne na pu pye: «Ni Xɔbe kaa be we, nɔnaa ne bi da xhuu. Na co nɔnaa na, wa beeri ga Xɔbe xaara xa, Kile wu weefɔ shi piinne.» A Xɔbe di bye lee kpuun li yafunɔ. ◇

Nɛ wa ye Kafineye ye taha Dubyapoo ni Sadoɔ na

Ke caɲa Sadoɔ ya ɲaari kanha, ki ya

yaaga li wε. A ki ba sinne xɔdige ka t̄aan. A xuugo di ki sige ηmunumɔ na. A Sadoŋɔ di ȳiri, na jaari fo na she caŋa nii li to, yaaga ya ta wε. K'a she fo kanha ki ɲɔ na. K'a cε na kee bu jé yalige baa, na nɔhɔpiire ti na baa na ki ɲuŋɔ círi, yaaga di wa kee mu wε. A Sadoŋɔ di guri, na baa fo kulo li ɲɔ na, na yaŋmuŋɔ ka ɲa laraga ni. A ki jo: «Ee, ne woyo y'a ɲɔ nɲaa dε! ɲiga di mugi ge, ne sanha yaaga le na ɲɔ ni wε! Yafiin wa da mu shɔ ne na wε!

A Dubyapoo di jo: «Na ɲɔ ki funŋɔ ki wii! Ganhaa juu wu wa ki ni wε? A Sadoŋɔ di jo: «Nigin ye ni ne nii wa.» A Dubyapoo di jo: «Ne na ganhaa kegi Sadoŋɔ tutɔnyɔ ni. Li sana wa nigin weke ge, lee na gegi mu woyo ni nime! Na sige wà! A Sadoŋɔ di ɲidaa kɲɔn na sige funŋɔ shaa. ◇

Sadoṅṅo ni Sika Nufelege

Sika Nufelege ni ki nagoo p'a yiri caan na. A zanha di pu kori leŋe Sadoṅṅo puga ni. Lee bi Sadoṅṅo ta ki sanha ba we. Jeri di bye, a Sadoṅṅo di baa no, na Sika ni wu nagoo ta wa. A ki doru pu taan ki ya yaaga jo ni pu ni we. A Sika Nufelege di ba jo: «Na jahafoo Doṅṅo, n'a pa ma mu ni na nagoo pu ni m'a ba pu mye wo na mu. A Sadoṅṅo di kiye pye k'a fo, na diin, na ki jaha le puga ki funṅo ki ni. A Sika Nufelege di ki nagoo ka ka na pu pye na pu foro pu da fe. A kiye pyaa be di foro taha pu na. A Sadoṅṅo di mo ki ya yaaga jo we. A tuun wa di ba no, a ki ki keŋe yeege kadugo yiri na jo: «Pu keye le naha.» K'a mo ki da yaga ja we ge, a ki ṅmahana jeri na fo sikaa pu ni. A ki foro, na baa na paa, ki ya ja sikaa

pu ja wε. A ki guri na ba jé ki puga ni ki loyire ni.

Kaa jεhe daan ma ni taangana bæri na, ma ganha bu jaha wolo li ni wε. ◇

Zana ni Tobinyε

We ná we mεge ki bye Zana. Zana ni Tobinyε yi bye napεεge ni. Wu bi yalige ni lɔhɔ kaan yi mu, na yi deedee xuuni. Pu bæri ya li cε na Tobinyε ya yaxuyo bæri xaa, ali sipixuyo bε.

Caņa ka a Zana napii di ba wu pye: «Mu jεhe bye mu di le bæri pi Tobinyε mu, mu ga xhu caņa caņa yi da mu xa.» Zana ya dà yee na wε, na wá na wu Tobinyε deedee sanha. A wu ganha na nuxuyo, kafaxhuyo ni xhuuxuyo shaa na ma na gaan yi mu. A wu napii wu ba ba sanha caņa ka, na ba wu pye:

«Nagɔ, go mu jo mu ya wa jomɔ nuri-
ya? Mu wa da ye Tobinye ye yaha wa-e
ya? Mu ga xhu caɲa caɲa, y'a da mu
be xa. Ma bye ma di ya dà yee na we,
ɲiga na she sinne faya yi ni, m'a maye
pye kanna m'a xu, di she yi jo yi mu jo
mu w'a xu.»

Ba yee ya jo we mu shiin lee ya pye.
Ba kpɔn p'a nɔ Tobinye yi na we, a yi
yiyɛ pinne. Ya wa na ɲine yi deelewɔɔ wu
xu wu na, ya di wa funɲɔ taan yi yalige
da na nɲaa.

Tuun wemu ni y'a yiyɛ ta Zana ɲunɔ ni
ge, a ya di jo: «Ee, yi shi de! Wèe da já
Zana pye pu samaa shi-i de! A ya be di
jo: «Ee, ta wu ya xu xɔ we? Wù wu xa!
Yafiin wa lee ni we.» Zana nizinnege ɲe
na yi beeri nuri. A wu funɲɔ di do
wu nɲiii wu wo yeriyeri-jomɔ pu na.

Na Tobinye yi yaha wee hohaho wu na, a yi ɲuɲɔfɔɔ wu sira na ba do Zana dodoɲɔ na, na kee di wu ɲii wyehele. Lee ya pye ge, a Zana di ki co ki katige na, na ki ɲuɲɔ ke terege ɲiɲe na fo na ki shiire beeri muwogi. A Tobinye yi saya di yiye sha.

Na co kee caɲa ki na fo na pa nɔ ɲipaa na, a tobinleye beeri ɲuyɔ di fiinɲe. Fitiriwali yakanga ki ɲe fãɲa, kee bu yere wu funɲɔ na do ki kanvɔɔ na. ◇

Shen ni Lozona Fyaconɔ

Lozona wa wu bi tee na fyaa conɔ dugo ka ɲɔ na. Wu ba se fyaa pu taconɔ ni, w'a favige le. Wu bu she nɔ lɔhɔ ki ɲɔ na, w'a sogolo na jo: «Loɲi laɲi loɲifee, yi yaliye yi ye.» Wu bu yee jo xɔ, w'a doguun já wo lɔhɔ ki ni. Fyaa pu na jenri na pa wu mu, w'a wu ɲidaan wuu

shɔɔnri na guri na ma kanha ni. Ba w'a kari wɛ, Shen be na nɔ sogolo lɔhɔ ki jɔ na. Fyaa pu na ba juyɔ yeege, pu bu wu ja, p'a fya wu jaha na. Shen da yaaga ta wɛ.

Caɔa ka a Shen di ba she lozona wu ta w'a sogolo lɔhɔ ki jɔ na, na jo: «Kanha sipya, jaha mu di bi naha wɛ?» A lozona wu jo: «Fyaa nɛ zhaa.» A Shen di jo: «Mu bye mu di ya fyaa kan nɛ mu nijaa wɛ, da mu gbo.» A lozona wu jo: «Shen, lee jɛ kapii wɛ. She fadeɲɛ lɔ le, m'a ba di ba ma taanni fyaconɔ ni, lee na bɔrɔ fyakaan le na.» A Shen di gari na she fadeɲɛgeɲɛ ka le na pa lɔhɔ ki jɔ na. Ba w'a pa nɔ wɛ, na lozona wu ta w'a paa gbee na wu ηmakuruyo yaha. A Shen loyire wo di ηmaya yi lɔ le, na she lara tahaya ni na lozona wu sige.

Lee l'a shen pye w'a kolo, na jεgele, na
bye ni kabezhin-kuruyo ni. Lee l'a lozona
be pye wu be ya se sige ni ni favige ni
we. ◇

Kagerenje be na je ni jahazho ni

Le ya pye xuugo yee. Sige yanmuyo ya
daa na li we. Caņa ka, a Xɔbere di ba
foro she sige tajaraga ni. Ba l'a she nɔ
tahagbɔho ka na we, na Kagerenje ka
ta wà ki na je ni jahazho ni. A li jo: «Ee!
Kagerenje be na je ni jahazho ni ya?» Ba
l'a yee jo we, a Kagerenje ki sira yiri na li
kpon shan. Jeri di ba bye a Kagerenje ki
Xɔbere je, na li pye na li ganha bu ye shi
jo we.

Ba Xɔbere ya pa kanha ni we, na she
Kaafa pye na pu she sige jaari. Ba p'a
she nɔ tahaņa ki na we, a Kagerenje

ki foro yere pu nahagbaa na, a Kaafa di
jo: «Ee! Kagerenje be na je ni nahazho
ni ya?» A Kagerenje ki Kaafa juhu ja,
a Xɔbere di Kaafa xaara kon na pa
gan. ◇

Racontons les Contes!
en langue minianka
(orthographe préliminaire)
Juin 1999
Deuxième Édition -1600 exemplaires

Édité et publié par:

Le Centre de Traduction Minianka S.I.L.
B.P. 19 KOUTIALA, Rép. du MALI

Impression:

